

Studiekompetencer i kursusbeskrivelsernes målsætning

Claus Michelsen

Kommentar til "Naturvidenskabelige studiekompetencer. Hvad er svært for nye universitetsstuderende?" (MONA, 2013(3))

I artiklen "Naturvidenskabelige studiekompetencer. Hvad er svært for nye universitetsstuderende?" præsenterer Lars Ulriksen en interessant og relevant undersøgelse byggende på en spørgeskemaundersøgelse blandt alle førsteårsstuderende ved Det Naturvidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet i studieåret 2008/09 – den første årgang studenter efter gymnasireformen. Undersøgelsen viser at de førsteårsstuderende ikke oplever det faglige niveau som den største vanskelighed. Vanskelighederne vedrører studiekompetencer, som at læse, notere og strukturere tiden.

Som ansvarlig for udvikling af uddannelser og undervisning i naturvidenskab på universitetsniveau har man selvfølgelig en ambition om at den studerende i løbet af studiet tilegner sig faglig viden, færdigheder og kompetencer. Både nationale og internationale undersøgelser (se fx Brennan et al., 2010) peger imidlertid som Ulriksens undersøgelse på at et universitetsstudium i tillæg til det faglige også må udvikle den studerendes kompetencer på andre områder. De studerende som kommer fra gymnasiet nu, er vant til i høj grad at blive taget vare på og til megen vejledning og støtte. Som konsekvens heraf bliver det universitetets opgave at tage vare på udvikling af de studiekompetencer der handler om hvordan man selvstændigt organiserer sit studium. Udviklingen af studiekompetencer skal derfor tænkes ind i de første år af universitetsuddannelsen. I den faglige rapport "Fremtidens naturfaglige uddannelser" fra Undervisningsministeriet (2003) anbefales det at universiteterne prioriterer studiestartsoplevelsen hos de studerende højere i form af bl.a. en nærmere fysisk og lokalemæssig tilknytning til institutternes medarbejdere, god og aktiverende undervisning på de første studieår samt øget studievejledning.

Førsteårsstuderende møder undervisnings- og læringsformer som de ikke har erfa-

ringer med fra gymnasiet. De studerende skal derfor have mulighed for at sætte sig ind i disse metoder for at opnå det intenderede læringsudbytte. Forelæsningsformen har stadig en fremtrædende plads på universitetsuddannelser. Det er en undervisningsform den førsteårsstuderende ikke har erfaringer med. Hvis den studerende i forbindelse med sine første oplevelser med forelæsningsformen ikke gives mulighed for at erfare hvordan man forbereder sig til forelæsningen, hvordan man tager notater og anvender disse, eller hvordan man kobler aktiviteterne under forelæsningen med aktiviteter i læsegrupper, så vil den studerende hverken tilegne sig det faglige stof eller udvikle kompetencer i at organisere sin studiepraksis på en hensigtsmæssig måde. Vi må på universiteterne påtage os opgaven at lære de studerende om studiets metoder for tilegnelse af viden således at den studerende kan gå fra rollen som elev til studerende.

Som alle andre universiteter er vi på Syddansk Universitet meget opmærksomme på at introforløbet ved studiestarten kan være afgørende for om alle studerende bliver på deres uddannelse og trives i studiemiljøet. Vi arbejder derfor målrettet med at understøtte de studerendes læringsforløb med særligt fokus på studiestarten. Under overskriften "Uddannelse, vi er stolte af" iværksatte Det Naturvidenskabelige Fakultet ved Syddansk Universitet i efteråret 2009 et særligt initiativ med det formål at styrke arbejdet med at kvalitetsudvikle fakultetets uddannelser. Initiativet har i den første fase haft et særligt fokus på første studieår, herunder studiestarten. Siden 2012/13 starter de nye studerende på fakultetet deres studium med et særligt tilrettelagt studiestartsforløb på 3 uger der afsluttes med en studiestartsopgave. Formålet med forløbet er at det fra første studiedag tydeliggøres for de studerende at aktiv deltagelse i undervisningen vil kunne føre den studerende frem mod at bestå eksamen med et godt resultat. Forløbet indeholder såvel faglige aktiviteter som aktiviteter der har til formål at udvikle de studerendes studiekompetencer. De studerende knyttes ved studiestarten til et hold på 20-30 studerende der underopdeles i 3 studiegrupper bestående af 6-10 studerende. Holdet og studiegruppen giver de studerende en fast base hvor de kan følge op på forelæsnernes introduktion af begreber, teorier og modeller. Aktiviteterne på holdet har til formål at styrke og træne de studerendes faglige færdigheder mens studiegruppen skal styrke de studerendes mulighed for at få de faglige, personlige og sociale erfaringer der sætter dem i stand til at befæste og videreudvikle deres naturvidenskabelige kompetencer. Fokus er fordybelse i stoffet, forståelse og udvikling af samarbejdskompetencer. Studiegruppen danner rammen om studentestyrede læringsaktiviteter hvor de studerende diskuterer undervisningens indhold, stiller spørgsmål til hinanden og planlægger studieaktiviteter. Undervisningen er således organiseret som en iterativ proces bestående af tre faser: (1) introfasen (forelæsningen), (2) træningsfasen (holdet) og (3) studiefasen (studiegruppen).

Til hver studiegruppe er der knyttet en studiegruppevejleder. Dette er en studerende

på mindst andet år af uddannelsen der faciliterer og følger studiegruppens arbejde og sikrer konstruktivt samarbejde i gruppen. Alle studiegruppevejlederne er ansat efter opslag og interview og har gennemført et særligt tilrettelagt uddannelsesforløb med fokus på kooperativ læring, vejledningsstrategi og studieteknik. Som nævnt afsluttes forløbet med en studiestartsopgave der er obligatorisk. Studiestartsopgaven indeholder både faglige og studietekniske opgaver, herunder gruppekontrakt udfærdiget af studiegruppen, og vi bestræber os således på at følge Ulriksens pointe om forbindelsen mellem det studietekniske og det faglige.

Ovenstående kommentarer er meget naturligt skrevet ud fra en universitær position. Men som Ulriksen pointerer, har problematikken vedrørende studiekompetencer både en gymnasial og en universitær del. Jeg vil afslutningsvis adressere den gymnasiale del med udgangspunkt i overgangen fra gymnasium til universitet. Ulriksens artikel er som nævnt udført blandt den første årgang af studerende efter gymnasireformen 2005. Almen studieforberedelse (AT) på STX og studieområdet på HTX og HHX hørte til en af nyskabelserne i reformen af de gymnasiale uddannelser i 2005. Formålet med at indføre AT og studieområdet var at udvikle elevernes reelle studiekompetence og styrke de gymnasiale uddannelsers studieforberedende funktion. Ulriksen refererer til Evalueringsinstituttets undersøgelse af studiekompetencer efter gymnasireformen hvor de videregående uddannelsesinstitutioners vurderer at de mest relevante studiekompetencer er selvstændighed, vedholdenhed og evnen til at overskue en stor mængde fagligt stof. Ikke mindre end 99 % af studielederne mener at vedholdenhed, det at være tålmodig i læreprocessen, er vigtigt – og endda vigtigere end at have konkret faglig viden (Danmarks Evalueringsinstitut, 2011). Udviklingen af AT og studieområdet burde i langt højere grad være et fælles projekt mellem de gymnasiale uddannelser og de videregående uddannelser. På de videregående må vi være opmærksomme på hvilke reelle studiekompetencer de nye studerende kommer med, og indrette undervisningen derefter. Beslutningen om at indføre studiegrupper på første studieår på de naturvidenskabelige studier ved Syddansk Universitet var blandt andet begrundet i at Evalueringsinstituttets rapport peger på at studiestarternes måde at arbejde på har forandret sig de seneste år. Der er sket en positiv udvikling i forbindelse med studiestarternes evne til at samarbejde og til at anvende de forskellige arbejdsformer generelt (Danmarks Evalueringsinstitut, 2011).

Overgange mellem de forskellige niveauer i uddannelsessystemet er svære. Nogle studerende oplever et tiltrængt løft ved en overgang mens andre falder af i svinget på grund af manglende kompetencer i studieteknik og organisering af tid. Der har ikke hidtil været en koordineret indsats der betragter overgangsproblematikker mellem uddannelsesniveauer i en studiekompetence optik med henblik på gode overdragelsesforretninger og klarhed om studerendes reelle studiekompetencer. Der er behov for en klar beskrivelse af centrale studiekompetencer som muliggør progressionstækning

fra gymnasieelev til studerende både hvad angår arbejdsformer og selvstændighed i arbejdet. Beskrivelse af studiekompetencer skal omfatte elementer som strukturering af stof, planlægning af studiepraksis, notateknik og anvendelse af notater, forberedelse af og opfølgning på undervisning samt gruppearbejde. Med henblik på at sikre sammentænkningen af det studietekniske og det faglige bør studiekompetencer indgå i kursusbeskrivelsernes målsætning.

Regeringens målsætning om at 25 procent af en ungdomsårgang i 2020 skal gennemføre en lang videregående uddannelse, og SU-reformens målsætning om at de studerende skal gennemføre studierne på normeret tid, stiller store krav til universiteterne. De studerende skal fra første studiedag opleve at de har de nødvendige kompetencer til at gennemføre deres studium, og at det er tydeligt hvad der forventes af dem. Det fordrer at der blandt underviserne er en forståelse af at studietekniske elementer skal indgå i undervisningen. Opgaven med at udvikle førsteårsundervisningen så den også integrerer elementer der giver de studerende bedre muligheder for at organisere deres studiepraksis, skal sættes øverst på dagsordenen.

Referencer

- Brennan, J., Edmunds, R., Houston, M., Jary, D., Lebeau, Y. & Osborne, J.T.E. (2010). *Improving What is Learned at University. An Exploration of the Social and Organisational Diversity of University Education*. London & New York: Routledge.
- Dansk Evalueringsinstitut. (2011). *Studiekompetence. Pejlemærker efter 2. gennemløb af gymnasireformen*. www.eva.dk/nyheder/projekter/2010/studiekompetence-efter-andet-gennemloeb-af-stx-hhx-og-hhx-efter-gymnasireformen/rapport.
- Undervisningsministeriet. (2003). *Fremtidens Naturfaglige Uddannelser*. <http://pub.uvm.dk/2003/naturfag/>.